

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

УДК 340.12:075.8

Андреев Д. В. – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, м. Київ; e-mail: dima_andreev@ukr.net;

Булаєв В. П. – заступник директора Департаменту комунікацій МВС України, м. Київ

Організаційні принципи участі інформаційних служб МВС у процесах деокупації окремих регіонів України

Досліджено організаційну спроможність інформаційних служб системи Міністерства внутрішніх справ України здійснити інформаційно-комунікаційний супровід процесів деокупації, необхідність яких постає як одна з актуальних тем сучасної вітчизняної політичної дійсності. Проаналізовано специфічні завдання, що постають перед інформаційними службами органів влади, які входять у сфері діяльності Міністерства внутрішніх справ України. Увагу акцентовано також на структурі та практичних напрямках діяльності об'єднаного інформаційно-комунікаційно-центру, на який покладатимуться завдання з інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних структур системи Міністерства внутрішніх справ України. У контексті актуалізації серед різних верств населення України теми найшвидшої деокупації захоплених територій Донецької та Луганської областей потребує осмислення й опрацювання системна підготовка до багатовекторної інформаційно-комунікаційної кампанії, яка повинна забезпечити дієвість цього процесу. Об'єктивно усвідомлюючи дискусійність підходів і принципів, на яких ґрунтуватиметься майбутній загальний план деокупації східних земель нашої держави (передусім їх законодавче обґрунтування), ми апіорі зазначаємо, що так само потребуватиме постійного вдосконалення та корекції медійний план інформаційно-комунікаційного супроводження деокупаційних заходів. Тяжіння суспільної думки до стрімкого початку процесу деокупації змушує вже зараз розпочати підготовчі кроки до розроблення інформаційної стратегії майбутньої комунікаційної кампанії на Сході країни. З метою обрання найбільш ефективних механізмів забезпечення інформаційними службами системи Міністерства внутрішніх справ України рекомендованого Плану заходів з деокупації частини територій Донецької та Луганської областей, насамперед слід визначитися зі структурою, підпорядкуванням, функціональними обов'язками та правами (сферами діяльності, впливу) цих підрозділів. Як свідчить міжнародний та вітчизняний миротворчий досвід залучення інформаційних служб силових відомств до врегулювання військових конфліктів, засвідчує, що найбільш ефективними структурами, які здатні професійно здійснювати інформаційно-комунікаційний супровід деокупаційних процесів, постають об'єднані інформаційно-комунікаційні центри, до яких входять представники служб комунікації всіх силових структур, підпорядкованих відомству. Такі центри під час деокупаційних процесів повинні поєднати дві

головні функції – власне прес-служби та підрозділу комунікації з громадськістю, тобто прес-центру і традиційну PR-службу органу влади. Для виконання поставлених завдань об'єднаний інформаційно-комунікаційний центр Міністерства внутрішніх справ України потребуватиме належного матеріально-технічного та логістичного забезпечення діяльності.

Ключові слова: комунікація; інформаційні служби; Міністерство внутрішніх справ; правоохоронні органи; інформаційно-комунікаційна стратегія; об'єднаний інформаційно-комунікаційний центр; деокупація.

Постановка проблеми. У контексті актуалізації теми якомога швидшої деокупації захоплених територій Донецької та Луганської областей потребує осмислення й опрацювання системна підготовка до багатовекторної інформаційно-комунікаційної кампанії, яка повинна забезпечити дієвість цього процесу. Об'єктивно усвідомлюючи дискусійність підходів і принципів, на яких ґрунтуватиметься майбутній загальний план деокупації східних земель нашої держави (передусім їх законодавче обґрунтування) [1], ми апіорі зазначаємо, що так само потребуватиме постійного вдосконалення та корекції медійний план *інформаційно-комунікаційного супроводження деокупаційних заходів* (ІКСДЗ).

Однак тяжіння суспільної думки до невідкладного початку процесу деокупації стимулює невідкладні підготовчі кроки до дієвої реалізації інформаційної стратегії майбутньої комунікаційної кампанії на Сході країни, що і є **метою** нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу. Будь-яка інформаційно-комунікаційна стратегія передбачає реалізацію за двома основними векторами – зовнішнім і внутрішнім. Зовнішній напрям політично спрямований на міжнародну спільноту, яка, зазвичай, складається із лобістів-прихильників, стриманих симпатиків, «байдужих» і відвертих «важких» супротивників з їх менш вагомими сателітами. Міжнародний вектор доволі важливий тому, що передбачає наповнення іноземного інформаційного простору позитивними меседжами складних і не завжди однозначних з позицій західної ліберальної філософії кроків з деокупації території, насамперед її наступально-військової та кримінально-виконавчої складових. Методологію забезпечення діяльності цього вектору схематично можна окреслити так: обирають основні міжнародні інформаційні канали (впливові ЗМІ, громадські об'єднання, лідери думок), за допомогою яких ретранслюють позитивні сигнали ефективності процесу деокупації. Водночас зовнішня інформаційна діяльність передбачає відповідне фінансове супроводження та наявність якісно підготовлених вітчизняних комунікаторів-міжнародників із беззастережною репутацією.

Значно складнішою, різноплановою та багаторівневою видається *внутрішня інформаційно-комунікаційна стратегія*, що має забезпечити кореляцію суспільної свідомості громадян до практичних кроків процесу деокупації, що також постає стратегічним завданням. Успішні результати реалізації завдань з повернення українських територій стануть основою позитивних меседжів для зовнішнього напрямку інформаційно-комунікаційної стратегії.

Отже, для успішного виконання завдання внутрішньої інформаційно-комунікаційної стратегії необхідно правильно визначити головні напрями планування практичних кроків з інформаційного супроводження загального плану деокупації. До *головних напрямів (об'єктів) здійснення ІКСДЗ* належать такі:

1. Військово-політичний, який охоплює військово-адміністративні заходи із забезпечення дієвої роботи українських органів влади на звільнених територіях, формування нової місцевої влади й об'єднаних територіальних громад.

2. Правозастосовний і правоохоронний (забезпечення діяльності системи судів першої інстанції, протидія злочинності, охорона публічного порядку, превентивна діяльність з попередження злочинних виявів).

3. Гуманітарний (науково-освітній, медичний, пенсійний, молодіжно-дитячий та інші складники соціальної сфери, які доцільно розглядати як окремі напрями ІКСДЗ).

4. Економічний (відновлення та створення нових виробництв і бізнес-еліт, шляхи реалізації продукції на інших ринках, інвестування, запровадження інноваційних технологій та об'єктів інтелектуальної власності).

5. Інформаційно-комунікаційний (відтворення українського громадянсько-політичного сектору, профспілкового руху, ЗМІ, на які покладено організацію дієвого діалогу української влади та нових громад деокупованих територій).

Запропонований перелік основних напрямів відновлення повноцінного соціально-політичного життя громадян на деокупованих українських землях, звичайно, може бути значно ширшим з огляду на ментально-професійні особливості Донецького і Луганського регіонів (двомовність; шахтарська професія як домінантна профгрупа; складність реабілітаційного періоду російськомовної студентської молоді в українському просторі освіти; ускладнення криміногенної ситуації внаслідок появи значної кількості нелегальної зброї тощо). Ці фактори можуть внести певні корективи і визначать нові, поки не прогнозовані об'єкти термінового впливу. До цих можливих викликів у майбутньому слід готуватися, а ті з них, проблематичність яких сумніву не викликає, слід негайно долати.

Правоохоронна система України, зокрема система МВС, буде долучена до вирішення абсолютно всіх напрямів відновлення суверенітету на тимчасово окупованих територіях, що впливає навіть з переліку функціональних завдань, які законодавчо покладені на органи центральної виконавчої влади, що знаходяться у сфері управління МВС [2].

Особливу місію буде покладено на інформаційні підрозділи МВС України, до яких ст.6 Закону України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» відносить інформаційні управління, інформаційно-аналітичні підрозділи, прес-служби, прес-центри, управління і центри громадських зв'язків, прес-бюро, прес-секретарів та прес-аташе з відповідним апаратом, органів державної влади й органів місцевого самоврядування, які збирають, аналізують, опрацьовують та оперативно надають інформацію про діяльність цих органів у повному обсязі, ЗМІ, крім випадків, передбачених Законом України «Про державну таємницю» [3].

З метою обрання найефективніших механізмів забезпечення інформаційними службами системи МВС України рекомендованого Плану заходів з деокупації частини територій Донецької та Луганської областей, насамперед, слід визначитися зі *структурою, підпорядкуванням, функціональними обов'язками та правами (сферами діяльності, впливу), а також мінімальним матеріально-технічним і логістичним забезпеченням* цих підрозділів.

Міжнародний і вітчизняний миротворчий досвід залучення інформаційних служб силових відомств до врегулювання військових конфліктів засвідчує, що найефективнішими *структурами*, які спроможні професійно здійснювати ІКС деокупаційних процесів, постають об'єднані інформаційно-комунікаційні центри (ОІКЦ), куди входять представники служб комунікації всіх силових структур, підпорядкованих відомству. На наш погляд, ОІКЦ МВС України під час деокупаційних процесів повинні поєднати дві головні функції: власне прес-служби та підрозділу комунікації з громадськістю, тобто прес-центру і традиційну PR-службу органу влади.

Для інформаційно-комунікаційного супроводження правоохоронного напрямку процесу деокупації до складу ОІКЦ МВС доцільно включити представника інформаційної служби Національної поліції, Державної прикордонної служби, Національної гвардії та Державної міграційної служби України. Структурно ОІКЦ МВС України слід ввести окремим підрозділом в Управління інформації та комунікації військово-цивільних адміністрацій Донецької та Луганської областей, а керівника

об'єднаної прес-служби МВС України – призначити заступником цього Управління. Водночас начальник ОІКЦ МВС України має входити до управлінського складу територіального органу МВС України з метою координації дій з керівництвом підрозділів, які знаходяться у сфері управління МВС.

Вичерпний перелік *функціональних завдань* ОІКЦ МВС України розробити неможливо, їх обсяг визначають особливості оперативної обстановки. Нині можна лише констатувати, що, крім загальноприйнятих завдань, які поставили перед інформслужбами МВС України на мирних територіях, слід додати окремі принципи на шляху цієї діяльності, до яких, на наш погляд, необхідно вже зараз віднести:

1) реалізацію сформульованих у контексті правоохоронних завдань медійних планів, які стануть складовою єдиного медійного плану Військово-цивільної адміністрації з інформаційної компанії щодо комплексного забезпечення та відновлення всіх сфер життєдіяльності на звільнених територіях;

2) підготовку власних інформаційно-комунікаційних матеріалів для населення, представників вітчизняних і міжнародних ЗМІ, громадських об'єднань, які працюють на деокупованій території, їх акредитацію, організаційну допомогу, інформаційний супровід, забезпечення умов безпеки журналістської діяльності;

3) контрпропаганду ідеології місцевого сепаратизму, інформаційні повідомлення щодо дискредитації місцевих злочинних авторитетів, водночас, роз'яснення правових підстав і принципів амністії, домінанті європейських принципів права, гуманітарних та освітньо-правових програм, профорієнтаційну роботу щодо вступу до правоохоронних органів України, медичної реабілітації в установах відновного лікування МВС України тощо;

4) організацію випуску, інформаційне наповнення новоутворених ЗМІ, зокрема власних сайтів, ТВ-програм, відомчої преси системи МВС, а також розповсюдження цих матеріалів у загальнодержавних ЗМІ та соціальних мережах;

5) підготовку для місцевого населення інформаційних матеріалів, бордів, лайт-боксів, буклетів, листівок та інших видів довідково-роз'яснювальної продукції з питань превенції, профілактики правопорушень, довідників з адресами органів влади й інструкцій щодо дій в екстремальних ситуаціях;

6) роботу щодо залучення громадських активістів до моніторингових груп із захисту прав людини, створення робочих груп при громадських радах обласних управлінь Національної поліції, консультативних громадських органів при територіальних

відділах поліції, добровільних об'єднань з охорони публічного порядку тощо;

7) правоосвітню діяльність із залучення молоді до започаткованих довгострокових програм МВС України: конкурс на кращий журналістський матеріал (на кшталт «Герой-правоохоронець, Герой-рятівник»), правові олімпіади, спортивно-правові ігри («Патріот», «Помічник поліцейського»), квести з правоохоронної тематики, спортивні заняття з підлітками на територіях дислокації підрозділів МВС України з панкратіону, боксу, футболу тощо;

8) розповсюдження через ЗМІ та громадянський сектор позитивних тенденцій, пов'язаних із залученням місцевого населення до процесів державотворення, стабілізацією криміногенної ситуації, безпекою громадян, інноваційними складовими в роботі служб ювенальної поліції із сиротами та дітьми-безпритульними на території Донецької та Луганської областей;

9) організацію та висвітлення іміджевих і профосвітніх акцій МВС України), днів відкритих дверей у територіальних органах Національної поліції, військових частинах і підрозділах системи МВС України, започаткування принципу відкритості діяльності правоохоронців (розповсюдження візитівок дільничних офіцерів поліції, відмова від позивних, ідентифікація особистими жетонами (відсутність балаклав і шоломів без індивідуальних номерів) під час несення служби);

10) залучення місцевих активістів до проведення перевірок щодо правопорушень, допущених співробітниками в правопідсинах із місцевим населенням, обов'язкове висвітлення можливих випадків мародерства й інших резонансних злочинів з боку силовиків; реабілітацію та залучення до служби колишніх працівників правоохоронних структур так званих ДНР та ЛНР, роботу з ветеранами органів правопорядку, вшанування героїв-правоохоронців усіх часів тощо.

Для виконання поставлених завдань ОІКЦ МВС України потребуватиме належного *матеріально-технічного та логістичного забезпечення діяльності*. У зв'язку з тим, що ОІКЦ буде формуватися з творчого журналістського колективу, для організації його діяльності необхідними стануть: міні-типографія, мобільна телестудія (ПТС – пересувна телевізійна станція), ретранслятор, радійний центр (агітавтомобіль) та інші технічні засоби для виготовлення поліграфічної і телевізійної продукції).

Зазначене обладнання частково наявне в окремих підрозділах Національної гвардії та Державної прикордонної служби України, однак для підготовки масштабного та, головне, дієвого інформаційного супроводження процесу деокупації його

поновлення та придбання слід забезпечити зараз. Можливо, у цей період доречним буде й відродження відомчого друкованого видання – громадсько-правового тижневика «Іменем Закону», загальнодержавний тираж якого становив понад 100 тис. примірників.

Висновки. Пліуралістичність підходів до тлумачення концепції майбутнього плану деокупації потребує, насамперед, підготовки, громадського обговорення та прийняття вищим законодавчим органом країни, відповідно до чинного законодавства [4], щонайменше декількох законів, зокрема: про колабораціонізм, амністію, перехідну адміністрацію на території тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях [5]. Однак цей законодавчий процес не стосується початку підготовки інформаційних служб МВС України до виконання завдань на звільнених територіях. Нормативно-правове регулювання діяльності інформаційних служб оновлення не потребує, усі зазначені інформаційно-комунікаційні заходи ґрунтуються на чинних базових законодавчих актах інформаційної сфери України (закони України «Про інформацію» [6], «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» [7] та «Про телебачення і радіомовлення» [8]). Тому процес підготовки матеріально-технічної бази, а головне – кадрового резерву для виконання поставлених завдань – слід розпочати негайно.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Содлонина Є. Безпекові виклики України: російська загроза, деокупація, рівень підтримки Заходу [Електронний ресурс] / Є. Содлонина // Радіо Свобода. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/A/29278691.HTML>. – Назва з екрана.
2. Про загальну структуру і чисельність Міністерства внутрішніх справ України [Електронний ресурс] : Закон України від 10 січ. 2002 р. № 2925-III. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2925-14>. – Назва з екрана.
3. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації [Електронний ресурс] : Закон України від 23 верес. 1997 р. № 539/97-ВР. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрана.
4. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях [Електронний ресурс] : Закон України від 18 січ. 2018 р. № 2268-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2268-19>. – Назва з екрана.
5. Розумний М. Закон «Про колаборантів» в Україні: складнощі реалізації та сумнівна ефективність [Електронний ресурс] / М. Розумний // УНІАН. – Режим доступу: <https://www.unian.ua/war/2269221-zakon-pro-koloborantiv-v-ukrajini-skladnoschi-realizatsiji-ta-sumnivna-efektivnist.html>. – Назва з екрана.
6. Про внесення змін до Закону України «Про інформацію» [Електронний ресурс] : Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2938-VI. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2938-17>. – Назва з екрана.

7. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16 листоп. 1992 р. № 2782-XII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>. – Назва з екрана.

8. Про внесення змін до Закону України «Про телебачення і радіомовлення» [Електронний ресурс] : Закон України від 12 січ. 2006 р. № 3317-IV. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3317-15>. – Назва з екрана.

REFERENCES

1. Sodlonyna, Ye. Bezpekovi viklyky Ukrainy: rosiiska zahroza, deokupatsiia, riven pidtrymky Zakhodu [Ukraine's security challenges: Russia's threat, de-occupation, the level of Western support]. *Radio svoboda, Radio Liberty*. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/A/29278691.HTML> [in Ukrainian].

2. Zakon Ukrainy "Pro zahalnu strukturu i chyselnist Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy": vid 10 sich. 2002 r. No. 2925-III [Law of Ukraine "On the overall structure and number of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine" from January 10, 2002, No. 2925-III]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/go/2925-14> [in Ukrainian].

3. Zakon Ukrainy "Pro poriadok vysvitlennia diialnosti orhaniv mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini zasobamy masovoi informatsii": vid 23 veres. 1997 r. No. 539/97-VR [Law of Ukraine "On the Procedure for Covering the Activities of Public Authorities and Local Authorities in Ukraine by the Mass Media" from September 23, 1997, No. 539/97-VR]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/go/2925-14> [in Ukrainian].

4. Zakon Ukrainy "Pro osoblyvosti derzhavnoi polityky iz zabezpechennia derzhavnoho suverenitetu Ukrainy na tymchasovo okupovanykh terytoriiakh u Donetskii ta Luhanskii oblastiakh": vid 18 sich. 2018 r. No. 2268-VIII [The Law of Ukraine "On the peculiarities of the state policy on ensuring the state sovereignty of Ukraine in temporarily occupied territories in the Donetsk and Luhansk oblasts" from January 18, 2018, No. 2268-VIII]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/go/2268-19> [in Ukrainian].

5. Rozumnyi, M. Zakon "Pro kolaborantiv" v Ukraini: skladnoshchi realizatsii ta sumnivna efektyvnist [Law "On Collaborators" in Ukraine: the complexity of implementation and questionable effectiveness]. *YuNIAN, UNIAN*. Retrieved from <https://www.unian.ua/war/2269221-zakon-pro-kolaborantiv-v-ukrajini-skladnoschi-realizatsiji-ta-sumnivna-efektivnist.html> [in Ukrainian].

6. Zakon Ukrainy "Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy "Pro Informatsiiu": vid 13 sich. 2011 r. No. 2938-VI [Law of Ukraine "On Amendments to the Law of Ukraine "On Information" from January 13, 2011, No. 2938-VI]. (n.d.). zakon0.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2938-17> [in Ukrainian].

7. Zakon Ukrainy "Pro drukovani zasoby masovoi informatsii (presu) v Ukraini": vid 16 lystop. 1992 r. No. 2782-XII [Law of Ukraine "About printed mass media (press) of Ukraine" from November 16, 1992, No. 2782-XII]. (n.d.). zakon2.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2782-12> [in Ukrainian].

8. Zakon Ukrainy "Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy "Pro telebachennia i radiomovlennia": vid 12 sich. 2006 r. No. 3317-IV [Law of Ukraine "On Amendments to the Law of Ukraine "On Television and Radio Broadcasting" from January 12, 2006, No. 3317-IV]. (n.d.). zakon5.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3317-15> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 30.05.2018

Andreiev D. – Doctor of Law, Associate Professor, Professor of the Department of Philosophy of Law and Legal Logic of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine; e-mail: dima_andreev@ukr.net;

Bulaiev V. – Deputy Director of the Communication Department of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Organizational Principles for Information Departments Services of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in the Processes of the De-occupation

The article considers the organizational capacity of information services of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine to implement information and communication support for de-occupation process, the need for which arises as one of topical issues of modern domestic political reality. Specific tasks facing state information services covered by the Ministry of Internal Affairs of Ukraine are thoroughly analyzed. Particular attention is also given to the structure and practical activities of a Joint information and communication center, which mission is information support of law enforcement agencies of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. In the context of actualization among the various strata of the population of Ukraine of the theme of the fastest de-occupation of the captured territories of Donetsk and Luhansk oblasts, systemic training for a multi-vector information and communication company which should ensure the effectiveness of this process needs reflection and study. Objectively understanding the broad discussion of the approaches and principles upon which the future general plan of de-occupation of the eastern lands of our country (primarily, their legislative substantiation) will be based, we note a priori that the media plan of information and communication for de-occupation measures will also require a continuous improvement and correction. Nevertheless, the rapid striving of public opinion to the quick start of de-occupation process forces us now to begin the preparatory steps towards developing an information strategy for the future communication company in the East of the country. In order to choose the most effective mechanisms to provide the recommended Plan of measures for the de-occupation of part of the Donetsk and Luhansk oblasts by the information services of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, it seems, first of all, we should to determine the structure, subordination, functional duties and rights (areas of activity and influence), as well the minimum material and technical and logistical support of these units. As the international and domestic peacekeeping experience of involving information services of law enforcement agencies in the settlement of military conflicts proves, Joint information and communication centers are the most effective structures that can professionally carry out information and communication strategy of de-occupation processes, which include representatives of the communications services of all law enforcement agencies subordinated to the Ministry. In our view, the Joint information and communication centers of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine during the de-occupation process have to combine two main functions of the press service and the public relations unit, that is, functions of the press center and the traditional PR service of the authority. It is logical that to perform the tasks the Joint information and communication center of the MIA will require proper material and logistical support.

Keywords: communication; Information Services; Ministry of Internal Affairs; law enforcement bodies; information and communication strategy; Joint information and communication center; de-occupation.